

GAZDASÁGTÖRTÉNETI ÉRTESÍTŐ.

A „SZÁZADOK“ 1902. ÉVI FOLYAMÁNAK REPERTORIUMA.

A Magyar Történelmi Társulat közlönyének, a „Századok“-nak 1902. évi folyamában megjelent értekezések közül folyóiratunk olvasóit leginkább Ferenczi Zoltánnak „Kossuth és Wesselényi s az urbér ügye 1846—47-ben“ című tanulmánya (az 1. és 2. számban) érdekelheti, mint olyan, mely a „Gazdaságtörténelmi Szemle“ szellemének és irányának a maga egészében leginkább megfelel. Az urbér ügye társadalmi, jogi és gazdasági szempontból a múlt század első felének legnevezetesebb kérdései közé tartozott. Ferenczi jelen tanulmányában nem foglalkozik az 1832/36-iki országgyűléssel, mely Magyarországon az urbéri törvényt megalkotta, hanem tisztán az 1846/47-ik évek eseményeire van figyelemmel. Erdélyben még ekkor sem volt rendezve az urbér ügye. 1846-ban a galicziai események fordították rá e kérdésre úgy a kormány, mint az ellenzék vezérférfiainak szemét is. Az osztrák kormánynak Galicziában a nemesség ellen segítségére jött a parasztság, minek fejében a kormány, hogy a nemesség ellen továbbra is számíthasson a parasztságra, ennek terhein jelentékenyen könnyített. Az 1846-iki erdélyi országgyűlésnek szintén foglalkoznia kellett volna az urbérrel, melynek ügye itt már egy évtized óta vajudott. Ez alkalomból Wesselényi kérdést intézett Kossuthhoz, hogy mi a véleménye ez ügyben. Kossuth május 27-ről Tinnyéről keltezett levélben fejtette ki álláspontját. Kossuth ekkor már nem tartotta kielégítőnek az urbéri törvényt és az örökváltság szükségét vitatta, kifejtve Wesselényinek azt is, hogy mily módon kívánná e váltság felét idővel a jobbágyság által, terheinek emelése nélkül, másik felét pedig az állam által tüstént törlesztetni. Magyarországon a közvélemény már tényleg ezen az állásponton volt: a Batthyányi Kázmér gr. által kitűzött pályázat három jutalmazott műve: Hetényi Jánosé, Királyi Pálé és Ploetz Adolfé, a „Robot és dézsma“ s a Pesti Hirlap vezércikkei is ezen álláspontot terjesztették. Gyors és teljes váltságot követelt nemcsak Kossuth, de a közvélemény is. Wesselényit ez a levél megdöbben-tette. Megírta ezt Kossuthnak, majd kemény Zsigmonddal üzent neki, végre pedig Zsibóról, aug. 16-ról keltezett levelében részletesen is kifejtette aggodalmait. Wesselényi ugyan híve az örökváltságnak, ezt tartja igazán célravezetőnek, de a jelen körülmények közt nem hiszi megalkothatónak, különösen nem Erdélyben, hol a konzervativizmus az utolsó években nagy előhaladást tett. Ezért urbért akart Erdélyben, még pedig mentől jobbat. Véleménye

szerint az örökváltság sorsára nézve már is végzetes, hogy az ellenzék hirdeti. Félti a javaslatától a magyarságot is, mert a nemzetiségek felülkerekedésétől tart; bármily silánynak is tartja a nemességet, megbecsüli, mert magyar. A megváltást Kossuth terve szerint nem tartja helyesnek, mert hiszen végeredményben a nemesség váltaná meg önmagától a jobbágy telkét. Ethikai szempontból sem helyesli ezt. Ezen nézetét Deáknak is megírta, kitől szintén megkérdezte, hogy mi nézetén van? Vörösmarty ugyan még iparkodott rávenni Wesselényit, szálljon síkra az örökváltság ügyében, de végre belátta ő is, hogy Erdélyben ez idő szerint elég lesz keresztülvinni az urbéri törvényt is. A mit Kossuth megjósolt, hogy a kormány majd saját kezdeményezéséből s rendeleti úton akarja rendezni a kérdést, bekövetkezett, de Jósika Miklós báró közbelépésére a kormány végre mégis az országgyűlés elé terjesztette az ügyet, el is halasztván a gyűlést, hogy az elaborátumot a megyéknek megküldhesse. A mily sebtében készült az elaborátum, oly elhirtelenkedettek voltak a megyék utasításai. Elzárkóztak a szükséges reform elől. Wesselényit Udvarhelyszék választotta meg követének, de oly utasítást adott neki, hogy be sem ment az országgyűlésre. Hiába való volt a tollharcz is, melyet ez ügyben megindítottak, sőt a kormány el is tiltotta, hogy e kérdésről a lapok cikket közöljenek. Az országgyűlés szűkkeblű volt, de a kormány valamelyest javított a törvény szövegén. Wesselényit ez teljesen elkeserítette, látta, hogy a nemesség a parasztságot a kormány karjaiba kergeti s félt a parasztlázadás eshetőségeitől. Több rokongondolkodású főúrral nyilatkozatot tett közzé, hogy a jobbágyság az ellenzékétől teljesen el ne idegenedjék. — Tulajdonkepeni tárgyán kívül azonban e közleményben Kossuth levelének más pontjai is érdekesek a gazdaságtörténet szempontjából, így különösen a védegyeletre, a magyar kereskedelmi társaságra, az iparegyesületre és iparműkiállításra, a budai gyapjufonógyár alapítására s a fumei vasútra vonatkozó helyek érdemelnék figyelmet.

Karácsonyi János „Vélemény Szent Imre herczeg nejéről“ cz. cikkében (2. sz.) a lysa-gorai swieto-kryzki monostor évkönyveinek adata alapján azt bizonyítja, hogy a herczeg neje II. Meskó léngyel király egy ismeretlen leánya lehetett.

Baumgarten Ferencz „Forrástanulmányok Nagy Lajos és Velence viszonya történetéhez“ czímen közölte kutatásainak eredményét (1. 2., 4., 5. sz.). A sorozat különben három tanulmányt foglal magában. Az első a zárai névtelenről szól, ki Zára 1345/46-iki ostromának történetét írta meg. Elismeri ugyan előadásáról, hogy az pontos és elfogadható s hogy állításait a velencei államiratok igen részletes és kétségtelen megbízható értesítésével ellenőrizhetjük, elfogultnak sem tartja, de azért mégis tendenciosus és megbízhatatlan voltát vitatja. A helyi patriotizmus és Velence elleni gyűlölet mozgatják. Megbízhatatlansága, hogy két ízben árulásnak tulajdonítja a magyar sereg fellépésének eredménytelenségét. A többi árulást említő kútfő tudósítását

Baumgarten nem tartja szavahihetőnek és plausibilisnek és nem véli összhangban levőnek az általa felsorolt okleveles anyaggal sem, melyben a kitűnt vitézeket dicséri meg a király, sem Velenceze dicsérő nyilatkozataival s a signoria és Kotromanic bán közti viszonyt sem tartja olyannak, hogy ebből árulásra lehetne következtetni. A július 1-i csatát illetőleg tehát tendenciosus koholmánynak mondja e művet. A mű írója Baumgarten véleménye szerint zárai, nemes származású, művelt egyházi férfiú, talán Nicolaus de Matafarri zárai érsek. — A második tanulmány Morelli névtelenjével foglalkozik. Az író kiváló stilisztá és kitűnő historikus: megbízható, pontos és lelkiismeretes. Adatainak nagy részéről kimutathatók, hogy a velencei állami iratokból merítette. Szerzőjének már Voigt György Benintendi de Ravagnani velencei kancellárt tartotta, mely tétel helyességét Baumgarten jelen tanulmányában minden kétségen felül bebizonyította. — A harmadik tanulmány tárgya Petrarca egy állítólagos Nagy Lajost és Magyarországot magasztaló beszéde, melyről szintén alapos utánjárás alapján kimutatja, hogy annak szerzője is Benintendi velencei kancellár és nem a poeta laureatus.

Bleyer Jakab „Beheim Mihály élete és művei a magyar történelem szempontjából“ (1-6. sz.) cz. tanulmányában a hányatott életű, vitéz német költőnek magyar vonatkozású énekeit tárgyalja. Ismertetve Beheim életrajzát V. Lászlóhoz való viszonyt is bőven fejtegeti. Beheimnek Czillei, majd V. László, végül pedig III. Frigyes császár szolgálatában alkalmá nyílt Magyarországon is megfordulni s így több eseményről, mint szemtanú ír, különben pedig első kézből meríti adatait. A magyarokkal szemben rendkívül elfogult. Teljesen az V. László udvarának légköréből nőtt ki s mint ilyen magyarellenes és nagy ellensége a Hunyadi-háznak. Gyűlöletét növeli, hogy Czillei megöletésekor ennek szolgálatában állott, hogy Hunyadi László kivégeztetése után egy főúri udvarból kiutasították s hogy Szentgyörgyi Zsigmond udvarában Albert osztrák herczeg emberei egy ízben gúnyt űztek belőle. Hunyadi hőstetteit, hogy dicsőíteni ne kelljen őt, inkább elhallgatja. Mindazonáltal fontos kútfő, mert mindig pontos elbeszélésre törekszik. Sok oly részletre terjeszkedik ki, melyet kívül más nem jegyzett fel. Bár chronológiája rendesen zavaros, mégis becses kútfő. Bleyer sorra veszi a magyar vonatkozású énekeit: a hosszú hadjáratról és a várnai csatáról, a Giskrának Hunyadi fölött Losoncz mellett kivívott győzelméről a Konstantinápoly elestéről, Nándorfehérvár ostromáról, Czillei megöletéséről és Hunyadi László kivégeztetéséről, a Drakul oláh vajdáról, a körmendi ütközetről szóló énekeket, a bécsiokról írt verses krónika magyar vonatkozásait és egy a nürnbergi 1466-iki birodalmi gyűlés alkalmából írt buzdító éneket, kiterjeszkedve a törökvézszszel szemben elfoglalt álláspontjára is. A felsorolt énekeket Bleyer bő tárgyi magyarázatokkal kíséri, megállapítja hitelét és forrásait s más kútfőkhöz való viszonyát.

Pór Antal „Nagy Lajos király halálos betegsége“

ról értekezvén (3. sz.) De la Gazata Péter reggioi apát adatára támaszkodva bizonyítja, hogy ez a lepra lehetett, minek a király utolsó éveiben való határozatlansága és lelki állapota is bizonyítéka. Ezzel szemben azonban Győry Tibor (6. sz. Tárca.) ezt nem tartja megállapíthatónak, mert a középkorban a lepra gyűjtőfogalma alá soroltak minden chrónikusan fellépő börtünetekkel járó bántalmat, melyek mind ugyanazon lelki deprimatiót is maguk után vonták.

Illéssy János „Törekvések a német lovagrend meghonosítására Magyarországon“ (3. sz.) cz. értekezése azon alapokat kutatja, melyeken a rend Magyarországon a neo-acquistica comissio felállításának után birtokigényeket emelt. Röviden tárgyalva barczasági birtoklásukat, áttér a török hódítás korára és összeállítja a törökvész idejében megtelepítésökre tett kísérletek történetét. Kezdi Zsigmond király tárgyalásainál, majd bővebben foglalkozik a Miksa korabeli tervekkel, Schwendi Lázár kedvencz eszméjével, hogy egy magyar várat adjanak át a rendnek és elmondja a rendnek e tervek ellen folytatott küzdelmét, végre pedig az 1662—63-iki kísérlettel és Ampringen hasonló eszméjével végzi ismertetését.

Olcsváry Ödön hadtörténelmi értekezése „A muhi csatá“-ról (4—6. sz.) ismerteti a mongol hadsereg harcmodorát és előzetes hadműveleteit keleti Európában, majd áttér az ország belállapotának, külpolitikai viszonyainak és hadi készültségének vázolására, kiemelve a mongolokkal való érintkezést és ismertetve a magyar sereg hadszervezetét és harcmodorát is. Ezek után a magyarországi hadműveleteket tárgyalja: először az oldaloszlopok operációit, majd a főhadoszlop hadműveleteit, esetelvéen a hangulatot is, melyet a mongolok előnyomulása az országban előidézett. Végezetül a csatátér terepét írja le, hogy ez alapon mélyebb betekintést nyújtson a csata lefolyásába.

Komáromy András „Hová lettek Szent László váradi székesegyházának mőkincsei“ cz. cikkében (5. sz.) Hethesi Pethe Márton váradi püspök 1589 nov. 11-én kelt reversalisa alapján constatálván, hogy e kincsek akkor még megvoltak azon véleményének ad kifejezést, hogy a legértékesebbek a püspök kezéből Prágába, majd a bécsi cs. kincstárba kerültek; a többit pedig a szepesi kamara a háború költségeinek fedezésére eladogatta.

Pór Antal „A négy Miklós“ című cikkében (7—8. sz.) főleg Vásári Miklós esztergomi érsek életrajzának és pályafutásának adatait állítja össze. A Szügyi családból származott érsek (1350—1358) szereplését nagybátyja Telegdi Csanád oldalán kezdette meg s gyorsan haladt az esztergomi érseki székig, melynek betöltésénél Róbert Károly természetes fiát: Kálmán győri püspököt is mellőzték miatta. Lajos király oldalán Vásári Miklós nagy diplomáciai és hadi szolgálatokat is teljesített. Már Róbert Károly szicíliai útja alkalmával kezdte politikai pályafutását. Nagy szerep jutott neki Erzsébet nápolyi útja alkalmával is, ekkor tagja az avignoni küldöttségnek. Részt vett a nápolyi hadjáratban, s a király jövetele előtt Apuliá-

ban a hadi kincstárt kezelte. Nagy Lajos további politikai küzdelmeiben: a lengyel és szerb, de különösen a velencei hadjáratoknál Vásári Miklós irányadó tényező a másik három Miklós: Geletfia Miklós nádor, Konth Miklós nádor és Keszei Miklós érsek mellett. A második velencei hadjáratnál is rá hárul a legnagyobb diplomáciai feladat: a pápa megnyerése Velencével szemben. A seregek vezére pedig testvére Tamás, ki már szintén nagy szolgálatokat tett királyának.

Rácz Lajos „Igazság vagy tévedés“ czímmel (7. sz.) Brückner „Geschichte der polnischen Litteratur“ cz. művére hívta fel a szaktudósok figyelmét, különösen azon állításaira, hogy a magyarok gyáván megutamodva cserben hagyták Ulászlót a várnai csatában és hogy Ulászló esküszegése csak mese, melyről még a törökök sem tudnak, állításait Prochaska „Kritikai megjegyzések a várnai csatáról“ cz. művére (lengyel nyelvű) alapítva. Fraknói Vilmos erre Prochaska érveléseit czáfolta meg, úgy az esküszegést, mint a magyaroknak a csatában való vitézkedését kimutatva. Bleyer Jakab kifejti, hogy a magyarokkal szemben ellenséges érzületű Reheim sem tud semmit a magyarok gyávaságáról. Thúry József Prochaska kritikai eljárását és Palatioba vetett feltétlen bizalmát teszi erős bírálat tárgyává, majd VIII. Palacalogus János egy levele, Johan de Wavrin, Richerius, Szeád-eddin, Kantemir Demeter, Ahmed Vefik, Zotikos, Beheim, az 1486-iki és 1545-iki névtelen és Lufti pasa alapján bizonyítja Prochaska és Brückner állításainak tarthatatlanságát.

Fraknói Vilmos „János király és a római szent-székek“ (8–10. sz.) című értekezésében Szapolyainak VII. Kelemen pápához való viszonyát ismerteti. VII. Kelemen eleinte úgy a nemzeti párt iránti érzelmei, mint az általános európai viszonyok is János király pártjára vonták. Frangepán Ferenczet azon titkos megbizással küldte az országba: mozdítsa elő János megválasztatását, de Frangepán elkésett. A pápa tehát legalább nagy kegygyel fogadta János követét, elismerte Szapolyait királynak és ígérte, hogy érdekeit előmozdítja, míg a Ferdinánd óvásáról tudomást vett ugyan, de őt magyar királynak nem czímezte. A pápa Burgiot küldte nuntiusul Magyarországra, kit Ferdinánd haragjában el akart fogatni. Ezalatt azonban megváltozott a helyzet: a császár el oltalta Rómát, Ferdinánd pedig kiűzte Szapolyait. János 1528-ban újabb pauaszokkal fordult a pápához, ki ekkor kénytelen volt már Ferdinándot is magyar királynak czímezni és már csak azzal vigasztalhatta Szapolyait, hogy az angol és a francia király segítségét fogja részére kieszközölni. Lényegesen változtak azonban a viszonyok 1529-ben, midőn Kelemen a Habsburgházzal való szövetséget elhatározta. Ferdinánd sürgetésére most már kiközösítette Jánost, de a francia követ előtt úgy nyilatkozott, hogy négy nap mulva a kiközösítést visszavonta s a regestakönyvekbe sem íratta be a bullát. 1530-ban Ferdinánd követének, Dal Borgonak erélyes fellépése még rosszabbá tette a viszonyt, mert Borgo ellene dolgozott a pápa azon tervének is, hogy János és Ferdinánd közt egyezséget hozzon

létre. Meghíusult a pápának a magyar rendek kenesei, majd berenhidai ülésén tervezett beavatkozása is. Kelemen azt sem tudta megbocsájtani, hogy János király a portával lépett szövetségre, noha ezt maga megjósolta Ferdinándnak. Verancsics küldetése s a francia, különösen pedig az angol király erélyes közbenjárása sem használt. 1533-ban a francia udvar és a kuria közeledése alkalmával János viszonyai megint javultak, de vonakodása, hogy a kiközösítés visszavonását kérje és az a követelése, hogy a pápa jelentse ki, hogy a kiközösítéssel hibázott, megint nehézségeket okoztak, miközben VII. Kelemen meghalt.

Domanovszky Sándor forrástanulmányában a „Budai Króniká”-ról (7—9. sz.) kimutatta egyrészt a Budai Krónika csoportjának eltéréseit a Bécsi Képes Krónika csoportjától, valamint az utóbbi csoportnak az előbbiből való keletkezését, tüzetesen tárgyalván a Képes Krónika közel egykorú forráson alapuló betoldásait is; másrészt pedig bírálat tárgyává tette a Budai Krónika csoportját, melynek eredetibb szövegét a Sambucus és Acephalus Codex tartották fenn, míg a Budai Krónika csoportjának legszélső Hess András által erősen változtatott tagja, melyet csak a Dubniczi Krónika írt át.

Stessel József „Zalavár és Pécs Privina tartományában” címén, (9. sz.) főleg Arnulf császár 890-iki oklevele alapján újabb érveket sorol fel arra, hogy az eddigi kutatások alapján nagyon kétséges vajjon e két hely Privina tartományához tartozott-e?

Ballagi Aladár „Salamon Ferencz emlékezete” című czikke (10. sz.) a Salamon szobor leleplezése alkalmával a Magyar Történelmi Társaság megbízásából tartott beszédet reprodukálja.

Richter Ede „Két episod Balassa Bálint életéből” címén (10. sz.) közli a selmeczi tanácsnak a költővel való összetűzését azon alkalomból, hogy Vihnyén a gazdag Rubigallus Pál unokaöcscsét, ki belékötött, elverte. Egy más alkalommal Selmeczibánya Barbarich zólyomi ispán és Zólyom városa által feltűzelve, egy özvegy ellen elkövetett erőszakossági kísérlet miatt, melynek vádját azonban a költő erélyesen visszautasította, indított pört Balassa ellen.

Karácson Imre: „A török sereg átvonulása Erdélyen 1661-ben” címén (10. sz.) Evlia Cselebi XVII. századi török író útleírása hatodik kötetének Konstantinápolyban a Magy. Tud. Akadémia támogatásával való megjelenése alkalmából tárgyi magyarázatokkal kísérve közli a mű azon részét, mely az 1661-iki pusztító átvonulásra vonatkozik. Érdekesek e leírásnak a helységek nagyságára és gazdagságára, valamint a pusztításra vonatkozó adatai.

A Tárca rovatában Beigel István „Adalék Bonfinius élete történetéhez” cz. közleményében a recanatii levéltár alapján közli az író recanatii tanárkodásának történetét. Takáts Sándor „Még egyszer Dobó István egri ágyúmesteréről” címén védelmébe veszi Márton mestert Szederkényi Nándor támadásával szemben, rámutatva, hogy az egri katonák egykorú lajstromában nem is

lehetett benne, mert önként, zsold nélkül szegődött be. Weber S. „Szepesi Pantheon“ cím alatt Sváby Frigyesnek könyvéről írt kritikája ellenében védekezik. (1. sz.) „Néhány szó a magyarországi latinság ügyében“ a philologiai társaság felhívását közli a Szótár pótkötetéhez való adatok gyűjtésére, mely felhívásnak engedve a 6—10. számban Döry Ferencz közölt is pótlékokat. Erdulyhelyi Menyhért „A fehér lovag“ czímen Hunyadi bianco, blanc nevét a szláv Beli Iunakból származtatta (2. sz.), mivel szemben Dudás Gyula újból állást foglalt e névnek Sibiani Jankból való, már előbb kifejtett származtatása mellett. (10. sz.) Angyal Dávid „Francia támadás II. Rákóczy Ferencz emléke ellen“ Lefavre Albert Rákóczyról írott könyvének politikai tendenciáját és borzalmas tudatlanságon alapuló hibáit leplezi le. (4. sz.) Győry Tibor „Néhány szó a hazai orvosi történet ügyében“ czímen a megyéket szólítja fel, hogy monographiáik megírásánál ne sajnálják a költséget az orvostörténeti adatok összeállítására sem. (5. sz.) Tersztyánszky Dezső a Századoknak „Nádasi Tersztyánszky család“ című művéről közölt bírálata ellen védekezik. (6. sz.) Sándorhegyi „Albert a chychety bán“ czímen a Margit legenda kifejezéséről bizonyítja be, hogy az a macsói bánt jelöli meg. (7. sz.) Schönherr Gyula „Jegyzetek Zsigmond király és az egyházzakadás történetéhez“ czímen Zsigmond állásfoglalásának egyes mozzanatait állítja össze. Karácson Imre „A budai Mátyástemplom gyertyatartói Sztambulban“ czímen kimutatja, hogy ezek ma az Ája Szófia templomban állanak. Békefi Remig „Szent István király intelmei“ ügyében kel Zoltvány Irénnel szemben fejtegetéseinek védelmére, (8. sz.) mire közöttük polemia fejlődik ki. (9. sz.) Takáts Sándor „Nürnberg város tanácsa és Magyarország“ czímen azt a jó viszonyt ecseteli, mely Nürnberg és hazánk közt élénk kereskedelmi összeköttetésünk révén fennállott és sok példát hoz fel a városi tanácsnak a magyarokkal szemben tanusított jóindulatáról, a gondról, melylyel a magyarokkal a jó viszonyt fentartani igyekezett s kiemeli Nürnbergnek jó magyarországi hírszolgálatát is. Karácsonyi János „Döntő adat a Mocskay-féle hamis oklevélről“ czímen a hódtaivi csata évének megállapításánál döntő fontosságú oklevél hamisságát újabb kétségtelen bizonyítékkal erősíti meg, s ugyanő „Hagyományok Szent István királyról“ czímen Oláh Miklós levelezéséből közöl két hagyományt a szent királyról. (9. sz.) Srs. „Makrai Benedek“ életrajzához közöl eddig figyelembe nem vett adatokat. (10. sz.)

A szláv történelmi szemle rovatában ismertetett munkából folyóiratunk olvasóinak figyelmét a következőkre hívjuk fel: „A Horvát-szlávon-dalmát Orsz. Levéltár Értesítőjében“ II. évf. Magdics Mile: „A III. Ferdinánd által Zengynek

1640-ben adott városi statutum“ (78—97. l.); Magdiés Mile: „Zengg város három vásári privilegiuma“ 1489, 1652 és 1781-ből (109—113. l.); Laszowski Emil: „Medvevári inventárium“ 1670-ből (184—186. l.) — A „Rad jugoslavenske Akademije znanosti i umjetnosti“-ban Vrbanić Ferencz: „Horvátország és Szlavonia lakosságának növekedése száz év alatt“ (140 köt. 17—53. l.) — A „Vjesnik hrvatskoga arheološkoga društva“-ban: Jelić Lukács: „Nona város emlékei.“ Közli a város 1675-iki birtokkönyvét is. (IV. köt. 135—171. l.) — A „Prosvjeta“-ban: Bojničić Iván: „A nemesség történelmi kifejlődése (VIII. évf. 278—310. l.)

A Történeti Irodalom rovatában ismertetett könyvek közül gazdaságtörténelmi szempontból fontosak: Békefi Remig: „A pásztoi apátság története“ 1702—1814. „A pásztoi apátság oklevéltára“ 1342—1812., hol külön fejezet szól a gazdasági viszonyokról, az apátság hadi adózásáról. Kováts Ferencz: „Nyugatmagyarország áruforgalma a XV. században“. Folyóiratunk szerkesztőjének ez úttörő munkáját az ismertető M. L. a legnagyobb elismerés hangján tárgyalja. Petri Mór: „Szilágy vármegye monographiája“, melynek az adózási, gazdasági, ipari és kereskedelmi viszonyokról szóló részeit emeljük ki. Radić Frano: „Knjiga o uredbama i običajima skupštine i obćine otoka Lastova“, mely Lagosta sziget statutumait közli és tárgyalja. A statutumok legtöbb rendelkezése a földművelésre, erdészetre, állattenyésztésre, halászatra, tengeri hajózásra és kereskedelemre vonatkozik. Tkalčić Joannes: „Monumenta historica lib. reg. civitatis Zagrabiae“, melyben különösen a kereskedelmi, adás-vételi és végrendekezési perekre vonatkozó közlemények érdeklők olvasóinkat. Turchányi Tihamér: „Krassó-Szörény vármegye néprajzi viszonyai a mohácsi vész előtti időkben“ cz. műve statisztika-történeti kísérlet. Ajánljuk még olvasóink figyelmébe: Hajnik Imre: „A magyar bírósági szervezet és perjog az Árpád- és vegyes-házi királyok alatt“ és Margalits Ede: „Horvát történelmi repertorium“ című műveit is. D. S.
